

การศึกษาภาวะโภชนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะ
โภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียน
สังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาเอกชน
ในพื้นที่คัสตรร เขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

THE STUDY OF THE NUTRITIONAL STATUS AND FACTORS
INFLUENCING NUTRITIONAL STATUS OF THE PRESCHOOL
CHILDREN (AGE 3 – 5 YEARS) BETWEEN PUBLIC SCHOOL AND
PRIVATE SCHOOL IN PLACE SELECTION MUEANG DISTRICT,
AMNATCHAROEN PROVINCE

ณัฐธิดา มีสิน

นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

อภิษฐา ศักดิ์จิรพาพงษ์

นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

ประภารัตน์ เสวตเวช

นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

ประเสริฐ ประสมรักษ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาเอกชน ในพื้นที่คัสตรร เขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 156 คน ครูประจำชั้นและผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียน จำนวน 38 คน จากการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรประมาณค่าสัดส่วนที่มีประชากรจำกัด เก็บรวบรวมข้อมูลภาวะโภชนาการด้วยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง และแบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมมารบริโภคอาหารของเด็กก่อนวัยเรียนความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ ข้อมูลการปฏิบัติด้านโภชนาการของผู้ปกครอง ทักษะคติเกี่ยวกับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนของครูและผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียน มาตรการนโยบายอาหารของโรงเรียน และการบริหารจัดการอาหารภายในโรงเรียน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78, 0.75, 0.92, 0.92, 0.75 และ 0.84 ตามลำดับ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานด้วย Chi-Square test และ Logistic Regression Analysis

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมบริโภคอาหารระดับดี ร้อยละ 69.0 และ 78.9 ตามลำดับ ทุกคนมีกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนใหญ่ใช้เวลา 15-30 นาทีต่อครั้ง ร้อยละ 49.3 และ 54.9 ตามลำดับ ด้านโภชนาการพบว่า ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ ส่วนใหญ่มีส่วนสูงตามเกณฑ์ ร้อยละ 71.8 และ 53.5 ตามลำดับ ส่วนน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสมส่วน ร้อยละ 77.5 และ 78.9 ตามลำดับ โดยภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ปัจจัยสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย ($p = .012$) และการปฏิบัติด้านโภชนาการของผู้ดูแลอาหารในครอบครัว ($p = .014$) สามารถทำนายภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบปัจจัยที่สามารถทำนายส่วนสูงตามเกณฑ์อายุได้ ดังนั้นควรส่งเสริมการปฏิบัติด้านโภชนาการที่ถูกต้องให้กับผู้ดูแลอาหารในครอบครัว

คำสำคัญ: ภาวะโภชนาการ, โรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ, โรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน

ABSTRACT

The aims of this descriptive study was to study the nutritional status and factors influencing nutritional status of preschool children (age 3 – 5 years) between public school and private school in place selection Mueang district, Amnatcharoen province. The sample group consist of preschool children 156 people, homeroom teacher and the person who take care of student's food 38 people. The instrument in this study were scale and height measurement for nutritional status assessment. The questionnaire including dietary preschool behavior, the nutritional knowledge, the nutritional practical of parents, the preschool nutritional attitude of teacher and the person who take care of student's food, the school nutritional policy and the school nutritional management. Which is with reliability as 0.78, 0.75, 0.92, 0.92, 0.75 and 0.84 respectively. The data were analyzed by descriptive statistics and inferential statistic with Chi-Square test and Logistic Regression Analysis.

The result showed that the sample group's preschool children of public school and private school were mostly preschool children had good consumer behaviors were 69.0% and 78.9% respectively. Preschool children had physical activity 15-30 minutes per each one were 49.3% and 54.9% respectively. The height of age nutritional status were mostly preschool children had normal nutritional status 71.8% and 53.5% respectively. The weight of height nutritional status were mostly preschool

children had normal nutritional status 77.5% and 78.9% respectively. The height of age and The weight of height nutritional status in preschool student between public school and private school was not differentiate by the residence environmental factor ($p = .012$) and the nutritional practical of parents ($p = .014$) could predict the factor that related with the weight of height nutritional status by significantly in statistics $p = .05$ but could not predict. The height of age nutritional status so, we should encourage how to do the nutritional practical of parents in the correct way.

Key words: Nutrition status, Public school, Private school

บทนำ

เด็กก่อนวัยเรียนในช่วงอายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์อย่างรวดเร็ว เด็กก่อนวัยเรียนจึงเป็นช่วงชีวิตที่มีความสำคัญมาก ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่โดยเฉพาะทางด้านอาหารและโภชนาการ เพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย สมอรรถ ระบบประสาท สติปัญญา รวมทั้งพัฒนาการทางอารมณ์ และบุคลิกภาพ การจัดอาหารที่เหมาะสมมีพลังงานและสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอกับความต้องการของร่างกายจึงเป็นสิ่งจำเป็น⁽¹⁾ หากเด็กได้รับโภชนาการหรือสารอาหารไม่เพียงพอ จะส่งผลให้การเจริญเติบโตช้ากล้ามเนื้อไม่แข็งแรง ภูมิคุ้มกันต่ำ เกิดภาวะโลหิตจาง ในทางตรงกันข้ามถ้าได้รับมากเกินไป ก็ทำให้มีน้ำหนักเกิน เกิดโรคอ้วน ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจ⁽²⁾ ซึ่งสถานการณ์ที่ผ่านมาปัญหาภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนเพิ่มมากขึ้น

จากการประชุม Global Nutrition Report 2015 มีรายงานสถานการณ์ปัญหาภาวะโภชนาการเด็กอายุ 3-5 ปีทั่วโลก พบว่าเด็กอายุ 3-5 ปี มีปัญหาภาวะโภชนาการ น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 51 ล้านคนทั่วโลก และ

มีปัญหาแคระแกร็นจำนวน 161 ล้านคนทั่วโลก⁽³⁾ ในประเทศไทย จากผลสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2559 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับองค์การยูนิเซฟ พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี มีปัญหาโภชนาการส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 10.5 น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 5.4 น้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 8.2⁽⁴⁾ และจากการรายงานการตรวจราชการระดับเขตสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของเขตสุขภาพที่ 10 พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี มีปัญหาภาวะโภชนาการ ส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 9.13 (เกณฑ์มาตรฐานไม่เกินร้อยละ 10) น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 6.07 (เกณฑ์มาตรฐานไม่เกินร้อยละ 5) และจังหวัดอำนาจเจริญ เด็กอายุ 3-5 ปี มีปัญหาภาวะโภชนาการ น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 5.21 (เกณฑ์มาตรฐานไม่เกินร้อยละ 5) เป็นลำดับที่ 5 จาก 5 จังหวัดทั้งหมดของเขตสุขภาพที่ 10 และน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 2.51 (เกณฑ์มาตรฐานไม่เกินร้อยละ 10) เป็นลำดับที่ 4 จาก 5 จังหวัดทั้งหมดของเขตสุขภาพที่ 10⁽⁵⁾ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า เด็กก่อนวัยเรียนในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยเฉพาะปัญหาน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์

ปัญหาภาวะโภชนาการน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์หรือขาดสารอาหาร เป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตมากกว่าร้อยละ 50 ของการเสียชีวิต ในแต่ละปี มีเด็กเสียชีวิตจากการขาดสารอาหารประมาณ 3.5 ล้านคน⁽⁶⁾ และประมาณ 1 ใน 10 ของการเสียชีวิตของเด็กทั่วโลก มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการ⁽⁷⁾ และปัญหาภาวะโภชนาการน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ จากการศึกษาของ National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES III) ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ร้อยละ 10-20 ของเด็กที่น้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ในวัยเด็ก จะยังคงมีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ในวัยรุ่น ร้อยละ 40 และวัยรุ่นที่มีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์เมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่ยังคงมีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75-80 ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และมีอัตราการตายด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคหลอดเลือดสมองมากกว่าคนทั่วไป 5-7 เท่า⁽⁸⁾ ปัญหาภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนเกิดจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้นได้หลายปัจจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) สามารถจำแนกได้ 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านครอบครัว 2) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม 3) ปัจจัยด้านบุคคลของเด็กก่อนวัยเรียน และ 4) ปัจจัยด้านโรงเรียน โดย 1) ปัจจัยด้านครอบครัว ประกอบด้วย คุณลักษณะผู้ปกครอง เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ความรู้และการปฏิบัติด้านโภชนาการ⁽⁹⁾ 2) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย สื่อโฆษณา⁽¹⁰⁾ 3) ปัจจัยด้านบุคคลของเด็กก่อนวัยเรียน

ประกอบด้วย พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย⁽¹¹⁾ 4) ปัจจัยด้านโรงเรียน ประกอบด้วย ทักษะและความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการในเด็กของคุณครู ประจำชั้นและผู้ดูแลจัดการอาหาร มาตรการนโยบายอาหารของโรงเรียน การบริหารจัดการอาหารภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมทางกาย ร้านขายอาหารบริเวณโรงเรียน⁽¹²⁾

การจัดการอาหารสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ปรับเพิ่มค่าอาหารกลางวันจากวันละ 13 บาทต่อคน เป็นวันละ 20 บาทต่อคน เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยให้คำนึงถึงปริมาณและคุณค่าทางโภชนาการเป็นสำคัญ⁽¹³⁾ ส่วนการจัดการอาหารกลางวันในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน เป็นไปตามแนวทางการใช้จ่ายเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวันของกระทรวงศึกษาธิการ และภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้จัดสรรงบประมาณตามนโยบายรัฐบาล จ่ายเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวัน วันละ 20 บาทต่อคน⁽¹⁴⁾ ส่วนอาหารเช้าและอาหารเย็น จะเป็นการจัดการอาหารโดยผู้ปกครองที่บ้าน โดยผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการอาหารของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และมีความสัมพันธ์กับรายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000 บาทหรือต่ำกว่า⁽¹⁵⁾ ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน ที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการอาหารมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มี

ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และมีความสัมพันธ์กับรายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่ มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท⁽¹⁶⁾ จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษารัฐบาลและการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน มีความแตกต่างกันในด้านการจัดการอาหารสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาการเปรียบเทียบภาวะโภชนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ในพื้นที่คัดสรร เขตอำเภอเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ เนื่องจากยังไม่เคยมีการศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบายหรือแผนในการแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการต่อไป

วัตถุประสงค์ (Objective)

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษา

ภาคเอกชน ในพื้นที่คัดสรร เขตอำเภอเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี)
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

ประชากร เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) จำนวน 882 คน คุณครูประจำชั้น และผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียน จำนวน 38 คน ของโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ระดับปฐมวัย จำนวน 4 แห่ง ในพื้นที่คัดสรร เขตอำเภอเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ โรงเรียนเมืองอำนาจเจริญ โรงเรียนอาเวมาริอา และโรงเรียนเจริญวิทยา

กลุ่มตัวอย่าง การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนที่มีประชากรจำกัด โดยมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } n/gr = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 P(1-P)}{e^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 P(1-P)}$$

แทนค่าในสูตรด้วย N เท่ากับ 882 ความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับร้อยละ 5 สัดส่วนเด็กที่มีภาวะโภชนาการเกินในโรงเรียนภาครัฐ ร้อยละ 2.8⁽¹⁷⁾ ส่วนในกลุ่มโรงเรียนเอกชนผู้วิจัย

อ้างอิงจากการศึกษาของสายสุนีย์ อ้ายโน⁽¹²⁾ ที่พบว่าโรงเรียนเอกชนโรงเรียนเอกชนมีภาวะโภชนาการเกินมากกว่าโรงเรียนภาครัฐ จึงกำหนดเท่ากับร้อยละ 7

$$n/gr = \frac{882 \times 1.96^2 \times 0.05(1-0.05)}{0.05^2(882-1) + 1.96^2 \times 0.05(1-0.05)} \\ = 70.85 \approx 71$$

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 142 คน เพื่อเป็นการป้องกันการได้รับแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ จึงได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 จึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 156 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูประจำชั้นและผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียนทุกคนของโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ กับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชนในพื้นที่คัดสรร เขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 4 แห่ง จำนวน 38 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการประเมินภาวะโภชนาการ ได้แก่ เครื่องชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง และแบบสอบถามประกอบไปด้วย 2 ชุด ได้แก่

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 18 ข้อ มีลักษณะเป็นการสำรวจพฤติกรรม (Check List) 4 ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคย คะแนนระหว่าง 4-1 แปลผลโดยใช้ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดหารด้วยจำนวนชั้นซึ่งกำหนด 4 ชั้น จำแนกได้เป็น

พฤติกรรมระดับดีมาก มีค่าคะแนนเท่ากับ 3.28-4.00, พฤติกรรมระดับดี มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.52-3.27, พฤติกรรมระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเท่ากับ 1.76-2.51, พฤติกรรมระดับต้องปรับปรุง มีค่าคะแนนเท่ากับ 1.00-1.75

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบตามข้อเท็จจริงของกลุ่มตัวอย่างในด้านข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
จำนวน 2 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามแบบ
เลือกตอบประกอบด้วยที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อม
บริเวณที่อยู่อาศัยและสื่อโฆษณา

**ตอนที่ 3 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ
โภชนาการของผู้จัดเตรียมอาหารของ
ครอบครัว** จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็น
คำถามให้เลือกตอบ แต่ละข้อมี 2 ตัวเลือก
คือ ใช่หรือไม่ใช่

**ตอนที่ 4 การปฏิบัติด้านโภชนาการ
ของผู้ปกครอง** จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็น
การสำรวจพฤติกรรม (Check List) 4 ระดับ คือ
ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคย

**ตอนที่ 5 ข้อมูลด้านโภชนาการของ
เด็กก่อนวัยเรียน** ประกอบด้วย น้ำหนัก
ส่วนสูง และการประเมินภาวะโภชนาการ
โดยนำมาเทียบกับกราฟแสดงส่วนสูงตาม
เกณฑ์อายุและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง
ของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

โดยแบบสอบถามชุดที่ 2 ได้ประยุกต์ใช้
แบบสอบถามของฟิตฮิยะห์ตาแม⁽¹⁸⁾ ที่ผ่านการ
ทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สำหรับ
ส่วนที่ 3, 5 และ 7 เท่ากับ 0.78, 0.75 และ 0.92
ตามลำดับ

**แบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับครูและ
ผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียน** แบ่งออกเป็น
7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เป็น
แบบสอบถามแบบเลือกตอบตามข้อเท็จจริง
ของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านข้อมูลส่วนบุคคล

ประกอบด้วย เพศ อายุ สังกัดสถานศึกษา
ตำแหน่ง ระดับการศึกษา

**ตอนที่ 2 ข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับภาวะ
โภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนของครูและ
ผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียน** จำนวน 17 ข้อ
มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
scale) จำนวน 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง
เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดย
ประยุกต์ใช้แบบสอบถามของวีรวลีย์ ศิรินาม⁽⁹⁾
มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

**ตอนที่ 3 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับภาวะ
โภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนของครูและ
ผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียน** จำนวน 20
ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบ แต่ละ
ข้อมี 2 ตัวเลือก คือ ใช่หรือไม่ใช่ ประยุกต์ใช้
แบบสอบถามของอัคริมะห์ เจ๊ะแฮ มีค่าความเชื่อ
มั่นเท่ากับ 0.75

**ตอนที่ 4 มาตรการ นโยบายอาหาร
ของโรงเรียน**จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็น
คำถามให้เลือกตอบ แต่ละข้อมี 2 ตัวเลือก
คือ มีหรือไม่มี ประยุกต์ใช้แบบสอบถามของ
คันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์⁽¹⁹⁾ มีค่าความเชื่อมั่น
เท่ากับ 0.75

**ตอนที่ 5 การบริหารจัดการอาหารภาย
ในโรงเรียน**โรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน
คือส่วนที่ 1 ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ
อาหารภายในโรงเรียนมีลักษณะเป็นคำถาม
แบบเลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ และส่วนที่ 2
การปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาหาร
จำนวน 8 ข้อ มีลักษณะเป็นการสำรวจการ
ปฏิบัติ (Check List) 4 ระดับ คือ ทุกครั้ง

บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคย ประยุกต์ใช้แบบสอบถามของมูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ 20 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

ตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมทางกายสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมทางกายของโรงเรียน ช่วงเวลาการจัดกิจกรรม และระยะเวลาการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 7 ร้านขายอาหารบริเวณโรงเรียน จำนวน 2 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยร้านขายอาหารประเภทอาหารที่จำหน่าย

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานและทำหนังสือจากโครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ มหาวิทยาลัยมหิดลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 แห่ง เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลชี้แจงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และภาวะโภชนาการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square test)

3. หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Result)

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กก่อนวัยเรียน

กลุ่มตัวอย่างเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมบริโภคอาหารระดับดี ร้อยละ 69.0 และ 78.9 ตามลำดับ ทุกคนมีกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนใหญ่ใช้เวลา 15-30 นาทีต่อครั้ง ร้อยละ 49.3 และ 54.9 ตามลำดับ โดยกลุ่มเด็กในสังกัดสถานศึกษาภาครัฐส่วนใหญ่มีกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายทุกวัน ร้อยละ 46.5 ส่วนสังกัดภาคเอกชนมีกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายระหว่าง 3-4 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 40.8 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กก่อนวัยเรียนโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน

ตัวแปร	จำนวน (ร้อยละ)	
	โรงเรียนสังกัด สถานศึกษาภาครัฐ	โรงเรียนสังกัด สถานศึกษาภาคเอกชน
ระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร		
ระดับดีมาก	10 (14.1)	4 (5.6)
ระดับดี	49 (69.0)	56 (78.9)
ระดับปานกลาง	11 (15.5)	11 (15.5)
ระดับต้องปรับปรุง	1 (1.4)	0 (0.0)
กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย		
ไม่มี	0 (0.0)	0 (0.0)
มี	71 (100)	71 (100)
ระยะเวลาในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหว ร่างกายต่อครั้ง		
น้อยกว่า 15 นาที	9 (12.7)	11 (15.5)
ระหว่าง 15-30 นาที	35 (49.3)	39 (54.9)
มากกว่า 30 นาที	27 (38.0)	21 (29.6)
ความถี่ในการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหว ร่างกายต่อสัปดาห์		
ระหว่าง 1-2 วัน	8 (11.3)	12 (16.9)
ระหว่าง 3-4 วัน	21 (29.6)	29 (40.8)
ระหว่าง 5-6 วัน	9 (12.7)	10 (4.1)
เป็นประจำทุกวัน	33 (46.5)	20 (28.2)

2. ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน

ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนพบว่า ทั้งส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง เด็กก่อนวัยเรียนโรงเรียนสังกัด

สถานศึกษาภาคเอกชน มีภาวะโภชนาการดีกว่า โดยมีส่วนสูงตามเกณฑ์ขึ้นไป ร้อยละ 100 และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงที่สมส่วน ร้อยละ 78.9 โดยเด็กก่อนวัยเรียนโรงเรียนสังกัด

สถานศึกษาภาครัฐ ส่วนสูงตามเกณฑ์ขึ้นไป ร้อยละ 95.8 และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงที่สมส่วน ร้อยละ 77.5

3. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองและครู ผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.8 และร้อยละ 67.6 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 35.2 และร้อยละ 53.5 ตามลำดับ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 29.6 และ ร้อยละ 47.9 ตามลำดับ ด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐมีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 23.9 รายได้ต่อเดือนของครอบครัวระหว่าง 9,999-19,999 บาท ร้อยละ 29.6 ส่วนภาคเอกชน มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 26.8 มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวระหว่าง 20,000-29,999 บาท ร้อยละ 23.9

กลุ่มตัวอย่างครูและผู้ดูแลจัดการอาหารในโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 86.4 และร้อยละ 100 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 31.8 และร้อยละ 43.7 ตามลำดับ ตำแหน่งครู ร้อยละ 72.7 และ ร้อยละ 100 ตามลำดับ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50.0 และร้อยละ 68.8 ตามลำดับ

4. เปรียบเทียบภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน

เมื่อเปรียบเทียบภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ทั้งส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน พบว่า มีภาวะโภชนาการไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็กก่อนวัยเรียนระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน

สังกัดสถานศึกษา	ภาวะโภชนาการ n (%)		x ²	df	p-value
	ปกติ	ทุพโภชนาการ			
ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ					
สังกัดสถานศึกษาภาครัฐ	68 (95.8)	3 (4.2)	-	1	.245
สังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน	71 (100)	0 (0.0)			
น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง					
สังกัดสถานศึกษาภาครัฐ	55 (77.5)	16 (22.5)	45.070	1	.839
สังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน	56 (78.9)	15 (21.1)			

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน

จากการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เบื้องต้นกับภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง พบว่า ภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ ไม่พบปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการ และภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยการปฏิบัติด้านโภชนาการ

ของผู้ดูแลอาหารในครอบครัว ($p\text{-value}=.004$) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย ($p\text{-value}=.007$) จึงนำมาทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก พบว่า ภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ ไม่พบปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการ ส่วนปัจจัยการปฏิบัติด้านโภชนาการของผู้ดูแลอาหารในครอบครัว ($p = 0.014$) และปัจจัยที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย ($p = 0.012$) มีผลต่อภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) ระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน

ปัจจัย	COR	AOR	95%CI	p-value
ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ				
สังกัดสถานศึกษา	3.00	0.00	0.00	0.997
การปฏิบัติด้านโภชนาการของผู้ดูแลอาหารในครอบครัว	0.53	0.71	0.05, 9.82	0.803
พฤติกรรมบริโภคอาหารของเด็กก่อนวัยเรียน	0.71	0.93	0.06, 12.87	0.960
ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย	0.97	0.00	0.00	0.998
น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง				
สังกัดสถานศึกษา	0.97	0.87	0.37, 2.04	0.760
การปฏิบัติด้านโภชนาการของผู้ดูแลอาหารในครอบครัว	<u>3.45</u>	<u>3.14</u>	<u>1.26, 7.82</u>	<u>0.014</u> *
พฤติกรรมบริโภคอาหารของเด็ก	1.75	1.27	0.53, 3.05	0.587
ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย	<u>3.22</u>	<u>3.04</u>	<u>1.28, 7.21</u>	<u>0.012</u> *

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนระหว่างโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐกับโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐและโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน มีภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p = .245$ และ $.839$ ตามลำดับ เนื่องจากผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยทางด้านโรงเรียน ที่ประกอบด้วย ทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการในเด็กของครู และผู้ดูแลจัดการอาหาร มาตรการนโยบายอาหารของโรงเรียน การบริหารจัดการอาหารภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมทางกาย ร้านขายอาหารบริเวณโรงเรียน ของโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐและโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดมาตรฐานอาหารและโภชนาการของนักเรียนให้ได้รับสารอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และมีการประเมินมาตรฐานงานอาหารและโภชนาการในสถานศึกษา ผู้บริหารทุกๆ สถานศึกษาจึงต้องมีการออกมาตรการนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดภาวะทุพโภชนาการ และมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่มีเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในเกณฑ์ภาวะโภชนาการสมส่วน

จากการวิเคราะห์ภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ พบว่า มีเด็กก่อนวัยเรียนที่ผิดปกติจำนวน 3 คน ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ดังนั้นในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ จึงใช้เฉพาะภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง

อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ยังทำให้ทราบอีกว่า เด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐและโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีส่วนสูงตามเกณฑ์และรูปร่างสมส่วน ซึ่งเป็นผลที่ควรเป็นไปตามเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตและการประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก ของสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2542 คือ สูง ค่อนข้างสูงสูงตามเกณฑ์และสมส่วน ซึ่งต้องส่งเสริมให้เด็กมีการเจริญเติบโตอยู่ในระดับนี้ และการประเมินการเจริญเติบโตจะทำให้ทราบว่าเด็กได้รับอาหารเพียงพอหรือไม่ การศึกษาในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐและโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชน ได้รับอาหารเพียงพอ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ ประไพพิศ สิงหเสน และคณะ⁽²¹⁾ พบว่าเด็กที่ได้รับอาหารเพียงพอต่อร่างกายก็จะมีพัฒนาการ และการเจริญเติบโตเป็นไปได้อย่างดี อธิบายได้ว่า เด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาครัฐและโรงเรียนสังกัดสถานศึกษาภาคเอกชนมีน้ำหนักและส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง ซึ่งบ่งบอกให้เห็นถึงการได้รับอาหารเพียงพอ ทำให้เกิดการเจริญเติบโต และมีพัฒนาการ 3 ด้าน (พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม) เป็นไปได้อย่างดี

2. ทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย คือ

2.1 ปัจจัยด้านบุคคลของเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และพฤติกรรมการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง เนื่องจากผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโภชนาการของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมากและปานกลาง ทำให้ผู้ปกครองมีการถ่ายทอดความรู้ด้านโภชนาการให้กับเด็กตลอดจนในสถาบันการศึกษามีการสอดแทรกเนื้อหาทางด้านโภชนาการเข้าไปในบางรายวิชาให้กับเด็กก่อนวัยเรียน และโดยธรรมชาติของเด็กอายุ 3-5 ปี จะเรียนรู้และจดจำได้ดี เมื่อผู้ปกครองมีความรู้อยู่ในระดับดี จึงส่งผลให้เด็กมีการเรียนรู้และจดจำจนเกิดเป็นพฤติกรรมทางด้านโภชนาการที่ดีของเด็ก ซึ่งขัดแย้งกับนพร อึ้งอาภรณ์⁽²²⁾ ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนตามเกณฑ์ภาวะโภชนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการกินอาหาร และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ อายุเฉลี่ยของบิดา และปารณี ทัดศรี⁽²³⁾ ที่พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กวัยก่อนเรียน และระดับการศึกษาของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ คุณลักษณะผู้ปกครอง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้และการปฏิบัติด้านโภชนาการ พบว่า การปฏิบัติด้านโภชนาการของผู้ดูแลอาหารในครอบครัว ($p = .004$) มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า ถ้าผู้ดูแลอาหารของครอบครัว

เตรียมอาหารสำหรับเด็กในแต่ละวันไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วีรวัลย์ ศิรินาม⁽⁹⁾ ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 19.92$) ได้แก่ ปัจจัยเจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารของครอบครัว และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหารของครอบครัว ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ด้านโภชนาการ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30-39 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ปกครองมีความรู้ในด้านโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ขัดแย้งกับพริดาวิศ หะยิตาเฮ⁽²⁴⁾ ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี ได้แก่ เพศของเด็ก อายุของผู้ปกครอง สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ ศาสนาของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การได้รับข้อมูลข่าวสารของผู้ปกครอง ความรู้ด้านโภชนาการของผู้ปกครอง และลักษณะนิสัยการบริโภคของเด็ก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม บริเวณที่อยู่อาศัย และสื่อโฆษณา พบว่า ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย ($p = .007$) มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรภาภรณ์ ปัญญารัตนโชติ⁽²⁵⁾ ที่พบว่า ปัจจัยที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย หรือ

การเข้าถึงแหล่งอาหาร สามารถร่วมทำนายนการเกิดภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนได้ จากการศึกษาครั้งนี้ปัจจัยที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกับแหล่งร้านค้าที่เอื้อต่อการซื้อขนมหรืออาหาร มีสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเกิน อธิบายได้ว่าถ้าเด็กมีการเข้าถึงแหล่งอาหารที่เอื้อต่อการซื้อขนมหรืออาหาร จะทำให้เกิดภาวะโภชนาการเกินได้ ส่วนสื่อโฆษณาไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง สอดคล้องกับปราณี ทัดศรี⁽²³⁾ พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน สื่อที่ผู้ปกครองได้รับเป็นประจำมากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ ซึ่งจากผลการศึกษาโทรทัศน์ เป็นช่องทางการได้รับสื่อโฆษณาที่ได้รับมากที่สุดเช่นกัน

2.4 ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ทศนคติ และความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการในเด็กของครูและผู้ดูแลจัดการอาหารของโรงเรียน มาตรการนโยบายอาหารของโรงเรียน การจัดกิจกรรมทางกาย และร้านขายอาหารบริเวณโรงเรียน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการส่วนสูงตามเกณฑ์อายุและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง เนื่องจากภาครัฐได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลมาตรการนโยบายอาหารของโรงเรียนให้มีคุณภาพ จึงทำให้เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการอยู่ในระดับปกติ และจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างครูส่วนใหญ่มีความรู้ด้านภาวะโภชนาการอยู่ในระดับดีมากและปานกลาง อธิบายได้ว่า แม้ครูจะเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องโภชนาการสูง แต่ครูเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้กำหนดมาตรการและนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันภาวะโภชนาการเกินให้ครูเป็นผู้ปฏิบัติตาม ซึ่ง

สอดคล้องกับการศึกษาของ สายสุนีย์ อ้ายโน⁽¹²⁾ ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กของครูอนุบาล มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางกับอัตราภาวะโภชนาการเกินของเด็กอนุบาล แต่ไม่สามารถร่วมทำนายอัตราภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานครได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานด้านโภชนาการของผู้ดูแลอาหารในครอบครัวมีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็กก่อนวัยเรียน สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการปฏิบัติงานโภชนาการที่ถูกต้องให้กับผู้ดูแลอาหารในครอบครัว

1.2 จากผลการศึกษาที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยที่ใกล้เคียงกับแหล่งร้านค้ามีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็กก่อนวัยเรียน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ควรมีการดำเนินการหรือมีนโยบายในการกำกับติดตามการจำหน่ายอาหาร ตรวจสอบและควบคุมคุณภาพอาหาร รวมทั้งให้คำแนะนำกับแหล่งร้านค้า

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางครอบครัวและภาวะโภชนาการของเด็กช่วงวัยอื่น หรือพื้นที่อื่น

2.2 ควรมีการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเข้าใจถึงปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของผู้ดูแลอาหารในครอบครัว อันเป็นประโยชน์ต่อการ

ส่งเสริมงานด้านโภชนาการในชุมชน ในเรื่อง
ส่งเสริม ป้องกัน ฝ้าระวังภาวะทุพโภชนาการ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์
ดร.สุภาวดี พันธุมาศ อาจารย์พิสมัย นาทัน
อาจารย์ดร.พรพรรณ ประพัฒน์พงษ์ อาจารย์
ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต
โครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ

มหาวิทยาลัยมหิดล และอาจารย์ยุวดี สารบุร
อาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
โครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญมหาวิทยาลัย
มหิดล ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ชี้แนะ
แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้
โครงการวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่
วางไว้ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

1. บุญชอบ เกษโกวิท. ภาวะโภชนาการและการพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี ในเขตศูนย์อนามัยที่ 4. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <https://tcithaijo.org/index.php/JNAT/article/download/116094/89455/>
2. ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. คู่มือสำหรับพ่อแม่สำหรับเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก ตอน วัยเด็กเล็ก 0 - 3 ปี. กรุงเทพฯ: สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย; 2560.
3. สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล. รายงานโภชนาการโลก [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.inmu.mahidol.ac.th/th//news/form/press%20release%20GNR%202015%20final.pdf> 2559
4. ธราดล เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ. นโยบายการดูแลเด็กปฐมวัยในประเทศไทย. ม.ป.ท.: สถาบันออกแบบอนาคตประเทศไทย. 2560.
5. มลลิสี่ แสนใจ. แบบรายงานการตรวจราชการระดับเขตสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: http://bie.moph.go.th/e-insreport_ex/file_report/2018-08-07-07-16-45-11.doc
6. Sharghi, A., Kamran, A. & Faridan, M. (2011). Evaluating Risk for Protein - Energy Malnutrition in Under the Age of Six Years: a Case - Control Study from Iran. International Journal of General Medicine, 4: 607-611.
7. Psaki, S., Bhutta, Z. A., Ahmed, T., Ahmed, S., Bessong, P., Islam, M., et al. (2012). Household Food Access and Child Malnutrition: Results from the Eight - Country MAL - ED Study. Population Health Metrics, 10(1): 24.
8. กาญจนา จิตต์อารีย์ และคณะ. รายงานนำเสนอผลกิจกรรมสะท้อนค่านิยม Customer focus. [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: http://medinfo2.psu.ac.th/qc/file_topic/HA/2012/Activities%20reflect%20the%20values/Customer%20Focus/Customer20focus%2005042012.pdf

9. วีรวัลย์ ศิรินาม. ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์สาธิตศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2561.
10. สุทธิชา สายเมือง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเกิดภาวะอ้วนในกลุ่มเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562];3:[29-38]. เข้าถึงได้จาก: http://www.hospital.tu.ac.th/TUH_Journal/doc/article32/3.pdf
11. สนิพร ยืนยง และคณะ. การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนในเขตอำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562];30:[90-101]. เข้าถึงได้จาก: <http://repository.li.mahidol.ac.th/dspace/handle/123456789/10080>
12. สายสุนีย์ อ้ายโน. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่ออัตราภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2562]; 2560:[14-21]. เข้าถึงได้จาก: http://www.thaiphn.org/journal/thai/2561/journal1_61/06-02%20บทความวิจัย%20สายสุนีย์%20อ้ายโน%202561-1.pdf
13. สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการจัดอาหารกลางวันนักเรียนตามมาตรฐานโภชนาการ สุขาภิบาลอาหารและอาหารปลอดภัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา. [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2562]: [3-77] เข้าถึงได้จาก: <http://www.pepgtakesa2.com/pgq56/files/anamiManual.pdf>
14. หน่วยตรวจสอบภายในและกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับโรงเรียนเอกชนในระบบ ประจำปีการศึกษา 2561. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2562]:[2-62]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.kknpeo.moe.go.th/2018/wp-content/uploads/2018/09/คู่มือการดำเนินการค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา-โรงเรียนเอกชนในระบบ.pdf>
15. สโรชา นันทพงศ์. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดอาหารสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ปกครองโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดชุมพร. [ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตรศึกษา)]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2556.
16. รวิวรรณ แก้วใจ. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการจัดอาหารเพื่อโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนเอกชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร [ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต คหกรรมศาสตร์]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550.
17. จูติธัญญา นิธิสินพุดชัย และ ธีระ ฤทธิรอด. แนวทางการพัฒนางานด้านโภชนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารท้องถิ่น 2557; 7(3): 40-48.

18. พัดฮียะห์ ตาแม. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะทุพโภชนาการของเด็ก 0-5 ปี ในเขตพื้นที่ตำบลตาเกาะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา. หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขชุมชน), 2553.
19. ศันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์, นิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์ และชวลิต วโรตมรังสิมันต์. สถานการณ์และการบริหารจัดการด้านโภชนาการและสุขภาพโภชนาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557.
20. มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.โครงการสำรวจสิ่งแวดล้อมด้านอาหารในโรงเรียนรอบรั้วโรงเรียน และศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของเด็กวัยเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 1 (พ.ศ.2556-2557). แผนงานวิจัยนโยบายอาหารและโภชนาการเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาสุขภาพระหว่างประเทศ, 2557.
21. ประไพพิศ สิงหเสม, ศักรินทร์ สุวรรณเวหา, อติญาณ ศรีเกษตริน. การส่งเสริมโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียน. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2562];4: [226-35]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/scnet/article/view/102092/79009>
22. นพร อึ้งอาภรณ์. ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนเรียนในพื้นที่ตำบลรอบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. วารสารกุมารเวชศาสตร์[อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2562]:[72-74]. เข้าถึงได้จาก: http://www.thaipediatrics.org/file_upload/files/1-2556-12.pdf
23. ปราณี ทัดศรี. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียน ในเขตอำเภอมืองจังหวัดประทุมธานี. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ [อินเทอร์เน็ต]. 2557 [เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2562];32:[69-77]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.tcithaijo.org/index.php/jnatned/article/view/18978/17172>
24. พริตวาส์ หะยีตาเฮ, กมลวรรณ วณิชขานนท์, อุไรวรรณศิริธรรมพันธ์, พาริห์มะหมัด เลิศลักษณ์ เรืองทอง และรอซีกิน สาเร๊ะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี ในเขตรับผิดชอบของศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองบ้านสะเตง ตำบลสะเตง อำเภอมืองจังหวัดยะลา. [อินเทอร์เน็ต]. 2561. [เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: http://sadministerpiacthuploadsEresearcher/upload_doc/2018/proceeding/1530679881066617004919.pdf
25. จิราภรณ์ ปัญญารัตนโชติ, ขนัญชิดาคุชฎี ทูลศิริ และสมสมัย รัตนกริชากุล. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมป้องกันภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม. ยะลา. [อินเทอร์เน็ต]. 2560.[เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/view/96541/75313>